

150
MARIÉ
UNDER

ÖNNE=
VARJUTUS

ÕNNEVARJUTUS

MARIE UNDER

ÕNNEVARJUTUS

KOGU BALLAADE

Dotsent
Ants Särevi
Raamatukogu

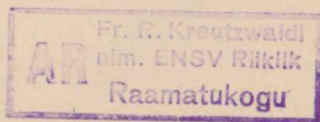

EESTI KIRJANIKKUDE LIIDU KIRJASTUS

1929

KAANEKIRJAD NIKOLAI TRIIGILT

Ar 929
Under

97399

TRÜKIT TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUSE
TRÜKIKOJAS

PORKUNI PREILI.

Mis valgus sääl Porkuni tiigi pääl
Käib heitlevalt üles ja alla,
Veeroosest suvel ja talvel jääl
Kui põlev süda lööb valla?

See valgus on Porkuni preili hing,
Mis vee all ei leia rahu:
Võib puhata tiigis küll kuub ja king,
Kuid neitsihing sinna ei mahu.

Miks peab siis see neitsi puhkama vees,
Kui teised puhkavad mullas?
Sest et armu okaspärg otsa ees
Oli kanda tal juuste kullas.

Ja miks seda hinge õnnetut
Tuul ükski ära ei puhu? —
Sest järgmine Porkuni preilist jutt
Jäänd liikuma rahvasuhu.

Dotsent
Ants Särevi
Raamatukogu

Et elas säääl Porkuni kindluses
Üks tütarlaps kaunis ja vaga,
Ei isa, ei ema hoidmises —
Üks vend tal oli aga.

Vend rüütlina roitis sõjamaid,
Õe vagusi oodates kojast,
Kes ootas talve, ja sedamaid,
Kui vesi liigahatas ojas,

Toad jättis, mis sada kord läbi käind
Ta ikka ja jälle uuest',
Kus aknal seisnud ja jälle läind —
Nüüd kevad ta haaras kuuest.

Sanglepa ladvus täristislind . . .
Säääl all, kus see leethärg kündis,
See sinavalt suitsev pahkra-pind —
Säääl, säääl nüüd ime sündis.

Ta istus lävel ja ootas nii . . .
King kiigutas mailaserohtu;
Ta tõusis lävelt ja igatses nii,
Ta oli nii lapseohtu.

Ja kuulatas kaugust ja kuulatas end —
Näe, linnud hoiavad paari —
Mil tuleb, mil tuleb mu turkane vend?
Ja seletas ilmakaari.

Ta seisis, õieli õitsev kael
Ja ette sirutand rinna,
Ning sõrmist rabeles palmikupael —
Nii oleks tahtnud minna!

Kas tuleb ta säält või tuleb siit?
Oh, miks ta siis ei tötta?
Kas sääil see jalgte vankjas niit
Viib otsekohe sõtta?

Ja piimasest peost omast kitsast käest
Ta lennutas lepatriinut:
Kas tuleb, kas tuleb nüüd üles ta mäest,
Kust sügis ta alla viinud?

Näe, lendu eks läinudki põualehm,
Kas lõuna või põhja pööras?
Ja tuleb, näe tulebki... aga, oh ehm!
Ei tulnudki vend — tuli võõras.

Kui kiri ütleb, et kotkatiib
Käib taeva laotusi mööda,
Siis mehe tee neitsi juure viib,
Ja egas kunagi mööda.

Ja vaata, siis silma kinni jäi silm
Ja käsi see hakkas kätte.
Ning äkki, kuis oli see õitsev maailm
Üks kobrutav magusaläte!

Veel uhkem kui vennal sel kummis kulm,
Ta vennaga ühepikku.
Nad pidasid ilu, see oligi pulm,
Need kaks säääl kaelastikku.

Oh veel kord, ja veel ja veel üks kord!
Suuandmisi nii suurel arvul,
Et kaelast rabises helmekord,
Kui neid seisis kikivarvul.

*

Kui kõrgelle käind sai suvikiik,
Talv tuli, veed kinni jäid jooksus,
Jäi uniseks oja ning jäätus tiik
Ja kõik, mis säääl liikus ja krooksus.

Ja lepatriinu ennustav lend,
See hukkus all tuisuratta;
Ja toona nii kangesti oodetud vend,
Nüüd tuli ta ootamata.

Kui akna all vakatas kabjaplaks
Ja samme kajas all võlvi,
Õe käsivartest siis kadus jaks,
Ta seisis nõrkevi põlvi.

Maas oligi põlvili põrandal,
Ja kõik see õnnevägi,
Mis südames tal ja südame all —
Sest õnnetust tulevat nägi.

Siis vennal kesk tervitust tõusis tusk:
Miks seisab mu õde nii lidus?
Lõi kõikuma temas arm, uhkus ja usk:
Miks näolt mu õde nii kidus?

„Et olgu sul, veli, ristiverd,
Ma armsalle annud ligi.
Meid lahutada — nii suurt pole merd!
Meid õnnista ometigi!“

Sääl süttis põlema venna hurm;
Õe lemmiku käsutas sisse
Ja tõmbas mõõga — sel välkus surm
Õe suurde kaebamisse.

Ei langedes kustutand silmademerd
Pää armsama saamatu hülpe
Ja puserdas tihedaid kobaraid verd
Kui sõstraid neitsi rüppe.

Äkkvihas siis turtsatas kartmatu mees,
See sõjaski saamata viga,
Ei ärdaks teind teda õe silmiksed vees,
Ei tema alaiga.

„Et kaoksid sina kuu kuulmata
Ja päeva nägemata!“
Õe juustpidi tiigini tõmbas ta,
Ta ilmlikku pattu katta.

Siis puudes vihuri raksatus käis,
Kui toodi see palmikuist kistu,
Ja risti ning põiki piitsutas räis
Ja kuu tõusis pilvedes istu.

Sää! sinkjasse jähe raiuti auk
Ja neitsi visati oitu,
Veel tähena paistis ta kuldne lauk...
Ja hiljem nähti sää! loitu.

Sest valgus sää! Porkuni tiigi pää!l
Käib heitlevalt üles ja alla,
Veeroosest suvel ja talvel jää!l
Kui põlev süda lööb valla.

NAHAKAUPLEJA PONTUS.

Sõdalasel Pontusel käis kummaline kihu:
Langenute nahad nülgis, jättes paljaks lihu.

Nahkureil neid parkida ja pehmitada lasi:
Inimnahast teha — iga nahast tehtav asi.

Inimnahast vammus selga, vöö ning mõõgatupp ja -tutt,
Laengutask ja täkupäitsed, sadul, selle veerisjutt,

Saanikori, tõllapadi, paun ja kukur kapis
Ja veel pühakirja köide, kullat särjesapis.

Parktoas auras anumaid ja tõrsi: lehku maani
Lepakoore, tammelahu, kasetõrva, traani,

Pajuoksaväge sekka; sulateti maarjajääd,
Pargivihhas, nahahappes, lehelises kümned käed.

Aga nagu tihti juhtub, just kesk õitsvat elutööd
Tuli surm, ja meie parkal kohendagu viimast vööd.

Kuid sääil teiseilma ukstel, kus ta nägi pika rea
Sisse astuvat ju teisi, valvur tõrjus käega: „Pea!

Sul jäid kodus terved tõrred inimnahku likku,
Enne milgi kombel sa ei pääse igavikku,

Kui sa maha müünud pole kõik nood kallid nahad,
Müümistingimused aga, need on veidi pahad:

Ainult südaõõsi pead sa kaubitsema Lasnamäel,
Kuni koidupilul kostab esimene kukehääl.“

Mõtles mees, et pole viga, kulub paar ööd kõigeks.
Olen enne õõsi uitnud, sellega saan õigeks.

Uitis öö ja uitis teise, uitis kolmandama,
Aga iga, iga õõsi ikka lugu sama:

Harva mõni üksik liikus, harvem hulgakaupa,
Läheneski mõni ostja, aga ei saand kaupa.

Otse ostja näkku viskus hingematvalt ilge pais:
Tõusis nahapuntrast vänge inimliha-, verehais.

Põgenes see peatamata, kuidas kandsid jalad. —
Järves, haisu lähenedes, kuhtusidki kalad.

Uitis aasta, uitis teise, uitis kolmandama,
Harva mõni läheneski, aga lugu sama.

Läksid kevaded ja suved, tulid vihurid ja saod:
Krabisesid nahad tuules nagu plekk ja kuivand raod.

Pakasest ei tulnud puudu, vahel rahe ropsis.
Aga ikka koidikuni hobu kapju kopsis.

Vees või poris, pimeduses, ikka käima hoolas,
Või kui nägu liivatuisus kipitas kui soolas.

Sõtkus, nõtkus tuimund loom nii tolmus, lumelubjas:
Ikka igavesti taga nägematu kubjas.

Alla linna vaatas mees, kus majad kambreid täis ja und,
Millal, millal saabub meile kahele kord rahutund?

Uudishimus tuli kuu, ja tähed järel rabinal.
Ratsur pööras ära palge, üpris piinlik hakkas tal.

Aga järvest paistis vastu tema kurblik kuju:
Seljas kõrge nahaküür — ja hoopis langes tuju.

Oli tüdind nõnda väga, oli tülpid sootuks.
Hobunegi ristluist lohus, luiseks muutund, hootuks.

Nõnda matkas aastakümneid, kolmat inimpõlve teps.
Sääl siis ühel ööl — kas tõesti! — oh, mis vilgas
sammekeps!

Vana ratski turtsatas, löi peruks, ajus püsti:
Äkki nagu maa alt mees neil' teele ette risti.

Koonukas ja habe itsi, käsivartes rataskaar,
Mustad silmad siia-sinna hüplesid kui kirbupaar.

Pontus aga lootused kõik kohe langetas ja
Mõtles, pettumustest küps, et ega's sestki asja.

Kuid, oh ime! see ei pagend, pani kauba külge käe,
Tõstis üsna silme ligi nagu see, kes küll ei näe.

Hõõrus nahku sõrmi vahel, mõnuga, nii paistis;
Sõõrmeid laiutas ja väga himutsevalt haistis,

Neelaskles, ja matsutas, ja võttis maha kinda
Ja nüüd katsus palja käsi, viimaks küsis hinda.

Pontus vastas: „Ega ma neist suuremat ei nõua,
Saaksin ainult mulla alla — kauem ma ei jõua.“

„Kui see nii, siis lööme käed“, nii ütles ostja-herra,
„Võta nahakimp ja tule, kõnni minu perra“.

Nii nad läksid, kuni jõudsid — — otsekohe põrgu:
Lävel näitas ostja juba sabagi ja sõrgu.

„Pontuse poolt nülit poisid, tulge korraks siia!“
Hüüdis — ja neid tuli, tuli vast või üleliia.

Tuli sine-punetavas neid siis verilihas:
Küüntekriimud, väitsetäkked reitel, krammid pihas.

Vana aina ässitas, et „kes teist nahast lage,
Tulge, Pontus nülgige ja nahka venitage!“

Oi-eh! hakkasid siis venitama, põsed punnis:
Visa oli järgi andma: vast paar vaksa tunnis.

Vintske oli: igamees nii sikutas ja katkus,
Kuni, millal, jumal teab, neil' kõigil' katet jatkus.

LAPSEHUKKAJA.

Kuhu panen, kuhu panen ma su nüüd?
Sünnisärgiks selga sai ju surirüüd.

Altahõlmalapseks sündind, ilma meelest väär,
Kõvasti su külge kasvand minu süameäär.

Juba kolmat õhtut valgma pardal käin:
Ikka ma ei raatsind, kas siis täna täin?

Haarvamalt kui seni lookleb laine kään.
Kaugemal kui seni seisatama jään.

Küllap sinu poole kisub vete kiim.
Suru suu mu rinda: soojalt voolab piim.

Ära, ära pelga nõnda, sule laug:
Alles kaugel lukmeid lõgistamas haug.

*

Kassivarvul läen, tee viiru-kuuru viiv.
Miks see nõnda vingub sammes ajuliiv?

Kuidas üle perve ajab vahukikk.
Peaksime küll koju, aga tee on pikk.

Haliseb sääl kõrkjas kalakudulind?
Nuksud mulle põue: nutad taga mind?

Oleks minu teha: mulle näpuviluks
Jääksid, maalutada, lustiks, silmailuks.

Ketraksin sull' kuueks villa terve lambatäis,
Sivvukirja kaelusveer ja kumbki käis.

Paneksin su magamagi sula villa vakka,
Ega külm siis sõrmedesse, varvastesse hakka.

Nüüd sust aga mulle ainult nutujätk,
Kähhar lainehari, see su õõtsukätk.

Kõõritavad, meelitavad meeled umbseks pääst,
Kisuvad su küpsi-küüsi minu käest.

*

Näkiks hakka suurena, mull' näitu Jaaniöööl,
Roosad konnakarbid kaelas, vesikupud vöööl.

Ootes mind käid õõsi rannal: roheline juus,
Nutuvõre huulil, kalakõned suus.

Sinine sul seljas jakk ja jalas verev sukk,
Näolt nii kannatlik ja kaunis nagu vahanukk.

Või sa jäta päisi päeval oma märja haua:
Tõllas sõidad rannikul kui uhke proua.

Meelitad kõik kaisulapsed mesikeeli ligi:
Et saaks kätte, kätte maksa korraks ometigi.

*

Sidusin su mähkmepaelad kõõnusse ja tanu
Koonu alla kõvasti, et külm ei pääseks manu,

Et ei torgiks kaenlaalust ogalik, ei kiisk,
Ainult uibuõislist näokest kastaks hõbepiisk.

Põlvili siin seisan roos, kus kiiksub puik,
Kuni tuleb, kaasa viib su valge luik.

Panen siia paguvette sinu vaikselt maha,
Taevast kukub laude pääle tähti hõberaha.

Mere sini-kirstu sinu igaveseks lukku.
Pea su pika habemega katab Une-Uku.

Varjab sinu silmakesi täiskuu kuldne kaap.
Aga mis siis minust, mis siis minust saab?

*

Aga verre oli jäänud leinavalu pära:
Ei ta tunnud toidust maiku, oli unest ära.

Dotsent
Ants Särevi
Raamatukogu

Akna all ja ukse taga kostis hale nuuks:
Tuulgi, tuulgi oli saanud appihüüdvaks suuks.

Paljaid palarutus jalgu lõikas luitekaer,
Eest säält kostis aeva nutt ja tagant naer.

Kolmat ööd nii mererannal kurtmas käis,
Laineist lapse käsivarsi tõusvat näis.

„Tulen, tulen!“ Äkki oli temas rõõm ja hoog:
Veest käis läbi vārahtus — ja pooleks murdus voog.

Hommikul, kui noodamehed tulid püügihoos,
Leiti liivakult nad kahekesi koos.

EBAJALG.

Maru, maru, maru! Hirmus hirn!
Org see pahiseb kui hiiukirn!
Meri vahutab end tühjaks veest,
Põgenedes iseenda eest!

Mära rahutu, ja kartlik veis:
Kõigil lojustel nii londis seis,
Laste silmad unes hunte täis,
Suurtel hullemaidki asju päis:

Kes on, kes on viind me heinasaod?
Kes on, kes on sõtkund viljavaod?
Kes on seemne söönud mullasuust?
Kes on, kes on poole murdnud puust?

Kuna keha magab rasket und,
Kelle, kelle hing on tiivustund?
Lendab ringi nagu põuaparm:
Saagisaba järel — hoidku arm!

Et kõik läheks üsna õieti,
Kas ta jalataldu võieti
Paksult sooja-rõõsa verega,
Mässata et maa ja merega?

Lõugutille tema istus ehk,
Tõusis õhku sellega kui lehk:
Võõra vara külge käpa kõbeda!
Võtab kaelarahad, röövib hõbeda!

Mine otsi teda, siis on tema vahk
Korraga su ümber kui su oma nahk.
Alla neelad vihahärinad,
Kaasa värisedes tema värinad.

Mine püüa teda, kui ta mööda läeb —
„Peeter, püha sulan...“ kurku kinni jääb.
See on tantsuvalus keerlev Ebajalg,
Kõigil nägematuks jääb ta kaval palg.

Keegi, keegi pole teda näind,
Ometi on siit ta pööris läind!
Reite vahelt vaadand mitu meist,
Kuid on nähtud ainult — teineteist.

Kes teist, kes teist, poisid, julgeks vast?
Tema teed ja tembud sulgeks vast?
Läkim, läkim! Küljeli on mets:
Sääl vist parajasti tantsib kurja sõts.

Kes teist, kes teist, poisid... ainult terariist
Ebajala vabastab ta süüst...
Kes teist, poisid, tõmbaks põueoa?
Kes teist, kes teist viskaks oma noa?

Kõige vahvam nooruk heitis noa:
Vastu sai ta pihku kuuma verejoa...
Kuid... mis kummaline oli leid:
Ebajalaks käinud küla kauneim neid!

Sääl ta lamas, nuga rinna all,
Vähimatki kurja näos ei olnud tal.
Kuid — mis kohutav see kokkupuut:
Tapetu see oli — tapja enda pruut!

VAHETET LAPS.

I.

Kuna noorik tundis lähenevat tuhud,
Kandis ohvrit, nagu enne mitmed puhud,

Rõugutajale, et kergitaks see tema nurgaohud,
Viimsel vaarul pani valmis kaetisrohud,

Et ei kooletaks, vaid võtaks kosutada
Ja ta esmiklapsel' õnne osutada.

Ja kui tares eksles lapse esikkisa,
Tänuohvrit taarikannust laudile viis isa.

Ämmamoor kolm korda üles tõstis maimu:
„Tule, Rongo, tõsta lasta!“ palus kaitsevaimu.

Varsti tulid titevarbaid saama külamoorid:
Täitsid kambri nende kiidu-, õpetustekoorid.

Kaalusid ja kaagutasid — egas saanud piskust —
Imestelid lapse ümarust ja priskust,

Katsusid ta liikmeid, õrnu nagu leheroogu,
Ja nüüd alles sattusid nad hoogu:

Ühed, aplalt sõrmitsedes leemejuust,
Ütlesid, ta kukkund otse ema suust.

Teised aga lapse vastupanu-kissa
Kinnitasid, et on läinud hoopis issa.

Poputasid põski, tõstatasid lõuga,
Kiitsid nina sirgust, turgutasid nõuga.

Kui siis viimaks läksid, järel jutupära,
Ema mõtles: imestasid lapse ära.

Pildus jälgedesse neile tulist tuhka:
Egas või ju teada, kuri silm ei puhka.

Istus siis säääl omas uues saleduses,
Imetas ja vaatles väetit rõõmuhaleduses:

Nina kibuvitsapunga, silme toomemarju,
Huulte punaputukat, mis pugend nisa varju.

Juba päike läindki ammu Maarjavalda,
Tema aga imikut ei rüpest panna malda.

Äkki majaesikulle ilmub libauss:
Nüüd on, nüüd on lähenemas õnnetus.

*

Kosus, mis ta kosus, aga vähehaaval,
Miski nagu puudus sel hoolet-armusaaval.

Kuigi piima ohtralt suhu nürises,
Pirtsakaks ta muutus, aeva virises.

Noorik oli tõesti avanisa-amm,
Aga poja janu oli vägevam.

Oli ta küll enne naeratandki harva,
Nüüd kuid nägu oli aina nutukarva.

Neelas iga iva, mis ta suhu puutus,
Kiduramaks ikka, kõhetumaks muutus.

Ihurammuks sest ei tulnud sootuks lisa:
Piimaliha kahanes, ja kasvas kisa.

Kutsus ema raugutaja-moori appi,
Et see arstiks rüpepoisi kehajaksu nappi.

Vihtles, hautas tark siis last all leilivõlvi,
Ohatelles mudis kubemeid ja triikis põlvi.

„Sopp, sopp soone pääle!“ pildus värsket vihta,
„Vihalehes veere pääle!“ tallaalust pihta.

Käänis poisi põlvedelle looka nagu vibu:
Harjaksetevõtuks selga pärmikibu.

✽

Kas see kadumise laps? Ei löönud väginema!
Siit-säält omas ängistuses otsis abi ema:

Hiepuude okstesse ta sidus kirju paela,
Et saaks hädajala kord ju kandma kaela.

Ahju alla, kolde nurka viskas leemevahtu
Viruskundrale, kuid lapsest vaevavimm ei lahtu.

Isa kasetohust tegi uue Tõnni-vaka:
Heldelt seda täideti — kuid laps ei jäänud vakka.

Silmad läksid tal kui lähkrikivid tuhmiks,
Vaade muutus sõgedaks ja üsna juhmiks.

Ema pääle mitmetsugu võlumite
Kivihaldijalle kivile viis riidest tite:

Õmbles litrid silmiks pähe, kardas kuueääred,
Et saaks põduralle alla sitked sääred.

„Oo-oh, pühä puuslikese, hellä englikese —
Teie varju annan oma esimese.

Heidutage, hirmutage puu- ja puhmatagust,
Peletage pahad vaimud kirdest, loodest, kagust.

Ega ole hatalaps või saadud pordu viisi!“
Nõnda oma kaebetega täitis koda, hiisi.

*

Jootis, jootis, söötis, söötis, — sööma oli niilus,
Ühtesoodu kugistas ta, hambad leivaviilus.

Kahe lõuga ta rooga sisse ajas,
Paistekakk veel peos, kuid silmad juba pajas.

Ei saand ema päeval rahu, õösi unepakku,
Poiss see karjus, oh ta karjus, kas või kõri rakku.

Kui ta, neelask, nõnda pugis — anna kas või astik —
Ema tundis mingit vimma, vähe hakkas vastik.

Tulid jälle külamoovid, leidsid muutund süütu,
Nüüd ei kuulnud nende suust küll enam kiitu:

„Kae mul, kae mul poisi-poissi, tema muudkui neelab,
Aga kes sul söömakal siis makku minna keelab?

Oo-oh, vaesekesel sisse vajund rind kui liud;
Üsna siti-mitikarva! Silmad laisad nagu tiud!“

Käsi kokku lõhkusid: „Ai, jume hall ja sant,
Nüüd peab abi otsima küll manatarga mant.“

Ütles üks, et ussiviga, teine: rinnakool.
Soovitas see upsujuurt; too tõotas: aitab sool.

Kolmas kõhatas ja küsis: „Vast tal puudub peetus?“
Nägid temas sada kurja nagu äraneetus.

„Kindlasti ta ära tehtud, siin on käimas askus:
Nõid on salamahti käinud, kaarnakivi taskus,

Küüntest kübar pääs, ja peos tal mustakassi luu,
Need ta teevad nägematuks; rikkund ta su roosipuu!

Surmaroog see lapseroots!“ Ja oli koda, õu
Kaua täis veel niker-naker-naistenõu.

II.

Naine jooksis hüpivarvul üle laia palu,
Meeled üsna haiged pääs ja südames suur valu.

Teatas oma ohupõlvest, targu tarka mangus:
„Minu ainsal labalapsel on suur rammulangus.

Olen teinud omateada kõik, mis nõuab pruuk,
Kuid tal jõudu mitte märki, imeb küll kui puuk.

Küllap suud tal magusaga sageli ma maotand,
Oma hingeõhku aina tema üle laotand.

Hõmmib õõ ja päeva läbi, ega kustu isud,
Siiski nõnda näotuks läinud, et mul häbi pisut.

Kõditad, ei tule temal naeruaimu silma:
On kui igast lapsemeelest, on kui arust ilma.

Pidi mulle jääma ta päämähkijaks,
Nüüd meil mõlemal vast puudub hauast vaks.

Olen ise heitnud ihust ära, nüüd meil kahel
Hing veel peos on hoida, hing ju luie vahel.“

Tark, kui raputand sai vahtu vee,
Võpatas, kui sisse vahtis, lausus: „Lugu see:

Ei sul selle jõmpsikaga jannata ei maksa,
Selle süameõõnsust Jumalgi ei täita jaks.

See ei ole viljatera, see on päris hagan:
Vahetand su lapse oma vastu vanapagan.

Enne ristimist ta viind ju sinu poju,
Vastu visand kätkisse ta oma roju.

Ta on tahund selle toorest lepakust,
Sisse tühja vatsa, juuksed pähe takust,

Mõne ristimata surnud lapse naha selga.
Ei see tunne hääd ja armu, tunneb ainult nälga.

Kui ta keel ja kurgukida mustjas,
Siis ta, luider, elab teil kui rukki keskel lustjas.“

Ena suures kohmetuses p  d siis k  lgutama,
Kuis see ometi on sündind? hakkab m  lgutama:

„Hoone nurgakivi alla pandud hõberaha,
H  bevalget kaabitudki seina   re maha.

Võtsin kuulda iga targa õpetavat vestet,
Soola riputand ma nurka, tilgutanud nestet.

Meelitand maa-aluseid ja majahaldijaid,
Vetevaimud pulmap  eval kaevuandi said.

Ei ma kedrand neljapäeval, kuis vast kihutas ka,
Preesi all ma ikka kannud kaitseks p  rgelpaska.—

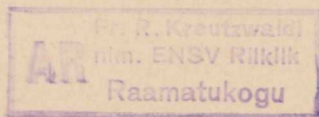
S e d a olen ma siis omaleivalapseks pidand
Ja ta pärast nõnda väga valutanud südant!“

Tark siis: „Kolmel neljapäevaõhtul järjepanu
Ristteel last k  i vahetamas, aga vana manu

Annab alles neljandamal, siis saad oma kätte,
Kui su poolt on järgnev komme võetud ette:

Sitke pihlavitsaga sa roisku pekse vihu,
Sest et egas valu tunne tema pakust ihu.

Aga enne vitsale — et see sul joht ei unu,
Nõnda on see tõhusam — kolm sõlme sisse punu.

Aga alles neljandamal saad sa oma näha,
Kui sa minu õpetuse järgi võtad teha.“

*

Kolmel neljapäevaõhtul saatis üle kitsa
Jalgtee mees siis nukra naise, ise löikas vitsa,

Ise sõlmed, hambad risti, vihas sisse sidus,
Ja, laps hõlme vahel, naine tähepaistel lidus.

Neljandamal neljapäevaõhtul üle kitsa
Jalgtee naise saatis mees ja ise löikas vitsa,

Ise sõlmed kõvasti ta sisse punus,
Ja ta tusameel sest korraks nagu unus.

Neljandamal neljapäeval, kuud täis maa ja taevas,
Naine tuikus risttee poole, süda surmavaevas.

Tundis enda küljes nagu hirmsat roojamärki,
Kui ta tundis pakupoissi vastu oma särki.

Peksis last, mis käsi kandis, vibutades utja,
Aga, tohoh! vaikis alaline nutja.

Peksis last, mis käsi jaksas, peksis vitsa katki,
Aga see, kes ikka karjund — häält nüüd vähimatki;

Peksis last ja eneselgi hakkas viimaks hale:
Kui ehk vahest targa jutt on aga vale?

Peksis lapse kondist pihta, nägaraid ta lahju,
Aga endal silmad jooksvad, enesel on kahju.

Hoidis siis too vihutu ta võtuvalmis vördja,
Kõige nelja tuule poole tõstis hääle ärdja:

„Säh, sa sarvik, oma laps, too minu oma taas,
Tema suhu söödeti meil iga parem raas.

Söötsin odrakaraskiga, võiga tulinoorega,
Jootsin piimapäälsega ja külarahva koorega.

Puistsin õunu, roobitsesin oa- ja hernetarju
Ikka talle, ikka tall' umbkamaluga marju.“

Säädis kõrvad kuulu pääle, silmad vahtis pääst,
Kuni kuu ja tähesülem kattus pilvemäest.

Suur, paks pime ümberringi, vakka kõik, mis vakka,
Äkki nagu härjapill... vist tuul löi üles takka.

Kas säääl, kas ei välgatanud nagu tuli rauast?
Kas ei tõuse väävlilehka ju sääält rabahauast?

Päris tõesti, leegirattad keerlevad kui lõukas...
Puhur suure pahinaga metsa maha tõukas.

Kukkus laps, või haaras selle keegi järsus hüppes?
Äkki tunneb endal teist ja kaksikallist rüpes.

Kuigi ema hingetumaks tardus esialgu —
Siis ei tagasi löönd silmi, muud kui noppis jalgu.

Põlved vahel kinni jäävad kõrdikute kurdu.
Koera haukeid küla vahel lajatamas murdu.

Juba eemalt vastu kääksus kurvalt o m a kaevu kook
Juba kummus üle tema o m a õue okstelook.

Kambriuksest sisse vaarus, kaasas kuma koidueelne,
Sängiveerule ta kukkus sõnatult kui poolemeelne.

*

Ootasid ju kodakondsed, üleaedseid, nadud, küdid,
Ootasid ju, sõnulema olid kohe südid.

Küüru kätki üle kummardasid piha.
Esimene mõõnis: „see su oma tiha.“

„Aga miks nii külm ja kange?“ teine käsi laotas.
„Kooljavarjutet ta kulnud“, kolmas sekka paotas.

Neljas: „Veretu on suu ja sinine ta küüs,
Ei ta süda tuksu omas soojas rüüs,

Ei tal ole pilku silmis murduvais.“
Viies tõmbas nina: „Tares mardahais!“

Sääli siis ema äkki karjatas ja kanges
Valus surnud lapse üle kokku langes.

KOTERMANN.

Kui laevur ehitas laeva:
Saaks kerge kui linnuluust,
Et sõida kas teispoole taeva!
Seks tihedast peelepuust
Veel viimaseid laaste tahus,
Need ringi kui kajakalend,
Siis sala säääl laastudekahus
Kui miski liigutas end...
See oli Kotermaann.

Laev lauluga laudilt lasti:
Oi, helkis raaspiikide paist!
Lipp laksuma tõmmati masti
Ja kaasa ei võetud naist!
Mast sile ja sirge kui pilder,
Täis tuuli purjede põll,
Nii jooksis ta nobe kui tilder,
Ja naksatas tüürrata võll.
Või oli see Kotermaann?

Tõmm meeskond lahtise rinnu
Uut otsimas rõõmsamat kaart:
Ees tee ääres tornides linnu
Ja riivata sada saart!

Suus ränkade viinade maiku...
Mis rikkalik saab meie vood:
Küll pärleid ja merivaiku
Täis laevatekk siis nagu pood!
Kuid itsitas Kotermann.

Õõ valgesse õue sisse
Nad sõidavad nii et lust!
Kuid piipude suitsemisse
Poeb salajat kummitust —
Ja kippari habemepunast
Siis variseb tubak ja tuhk:
Ta näeb... kui roomavat munast,
Üht kääbust, kes ümar kui muhk...
See oli Kotermann.

Sai seitsmenda päeva õhtu,
Laev liigub kui elus loom.
Säääl äkki saab hambad ta kõhtu:
Ja pooleks puri ning poom.
Taklaas kui kassikangas
On segi ja sassi aet —
Ei kinni nad liivapangas,
Vaid umbkalju veerule maet,
Merihärge ja -sigade man.
Seda teinud on Kotermann.

TUUDAIMIMARJAD.

Ruuben, mu Ruuben, säält üle soo
Mulle noid tuudaimimarju too:
Kurikollane nende vaik
Ning neil on liha- ja veremaik.
Jookse, mu Ruuben, säält üle soo...

Rahel, oh Rahel ei salli mind:
Kõnnib, täis kõrkust kumbki rind,
Silmad kui teravad takjad pääs —
Vajun looka ta naeru käes.
Rahel, oh Rahel ei salli mind.

Peidaksin pää nagu jaanalind:
Jakob, oh Jakob ei armasta mind!
Jakob, mu karjus granaadipuu all,
Armsam kui mina tal sikutall.
Peidaksia pää nagu jaanalind.

Jakob, su uni mull' meele jäi:
Kivil kuis magasid kahupäi,
Ingleid siis üles ja alla käis,
Seisis Jehoova — käed õnnistust täis.
Jakob, su uni mull' meele jäi.

Viigipuud löövad kõikuma,
Kui nende najal õhkan ma.
Vetest ei joo enam ükski veis,
Kui omi pisaraid pesen neis.
Viigipuud löövad kõikuma.

Jookse, mu Ruuben, säält üle soo
Mulle noid tuudaimimarju too:
Kurikollane on nende vaik
Ning neil on liha- ja veremaik.
Ruuben, mu Ruuben, säält üle soo...

*

Süda tal kokkus kui kuriteost,
Maas koriandri seemaed kõik peost:
Ruuben, poeg Ruuben tuli ju,
Ruhmikus kuldsed marjad kui kuu!
Süda tal kokkus kui kuriteost.

Sõi siis Lea, oh kui himukalt sõi,
Maialt venivat mahla jõi
Kiimalkollaseist marjust, kust
Tuleb armu ja sigidust.
Sõi siis Lea, oh kui himuralt sõi.

Veres ju tundis kutsumist suurt...
Aseme ümber viis lõhnavat juurt,
Kitsenahk alla sai siniahk,
Pääle punakas jääranahk
Veres ju tundis pakitsust suurt.

Jooksis siis Lea, ümber loodanguloor —
Jakob sää! pruun nagu sittimikoor
Läigib ta õlgade lihas ja põsk!
Põlvini rohus, mis kastest rõsk,
Jookseb Lea, ümber loodanguloor.

Jakob see tuli — tuli kui turm...
Kari ta ümber õõtsus kui nurm,
Tähnilised ja nasklikud muist
Lojused inasid auravaist suist.
Nõndaks ta tuli — tuli kui turm.

Ah, tema juuksed kui korrutat lõng,
Jäänd neisse kõõmne ja kalmuste hõng;
Habe täis kõrsi ja — punavat suud,
Keele all metsmee maiku — ja muud...
Ah, tema juuksed kui korrutat lõng.

Kuidas nii kärmed ta kederluud!
Silmad nii süütumalt ebatruud —
Päev läbi sinand neis taevas ja laan —
Kas selleks õöks ma nad endale saan?
Kuidas nii kärmed ta kederluud!

Jakob, säh, tuudaimimarju söö,
Maga mu juures see ainus öö!
Täna las talub mu suudlust su oim,
Homme, ah homme tulgu või roim!
Jakob, oh tuudaimimarjn söö!

*

Kõik nagu uni siis näitus tall':
Jakobi habe ta kurgu all
Ning tema hüplevi rinde pääl
Leegina põlemas siin ja säääl.
Kõik nagu uni see näitus tall'.

Jõi selle kähara muru alt
Suures sõõmus kui allikalt. —
Metseesli kisa ju äratab laant.
Huult veel huulelt valla ei saand,
Jõi selle kähara muru alt.

Kostab ju puguhanede hõik...
Rahel kas varitseb? Mulle ükskõik.
Peotäie tuudaimimarjade eest
Müütas ta mulle mu enese meest.
Kostab ju puguhanede hõik.

Kuis ta säääl seisis, sale ja pikk,
Suu nagu punane sisalik,
Kumbki silm suur must mürgitilk,
Tuudaimimarjadel himutsev pilk.
Kuis ta säääl seisis, sale ja pikk.

Müütas siis mulle mu enese meest
Peotäie tuudaimimarjade eest.
Lapsekojale avada ust:
Tuudaimimarjadest sigidust.
Müütas ta mulle mu enese meest. — —

Magad... su uni mull' meele jäi,
Kivil kuis uinusid kahupäi,
Ingleid siis üles ja alla käis,
Seisis Jehoova — käed õnnistust täis.
Südame põhja su uni mull' jäi.

Väljas ju algand tähtede kust —
Seda kõvem sind hoian just!
Päikese tiigrisilm pilliroost
Vahib ja vahib, meid ehmatab koost.
Väljas ju algand tähtede kust.

Kuu on käinud kohutav suur,
Telk on helkind kui kuldne puur...
Kuula, kas keegi liigahtas?
Hiilib säääl väljas üks emakass?
Kuu on käinud kohutav suur.

Raheli, minu ilusa õe
Silmad eks lausa kiivusest kõe:
Lubas su mulle seks ainsaks ööks —
Täna see eest ta mu surnuks lööks,
Lea, oma madalasilmise õe.

Raheli päralt sa täna taas.
Lähen siis jällegi, silmad maas,
Üsale varjuks mu kätepaar:
Siit on nüüd sündimas Isaskaar.
Raheli päralt sa täna taas.

NAISSAARE SÜND.

Mees põdes ränka tõbe:
Jäi ahtaks abaluust,
Paig valgem veel kui hõbe,
Käis kuumi lõõtsutusi suust,
Ja higi leotas juust.

Mees maas ja põdes rindu,
Oh, rääkimata muust!
Kas hinge valget lindu,
Mis tiibu säeb ju mitmest kuust,
Pea lennutamas suust?

Kõik liha on kui rohi...
Kuid naine jalutsil:
„Ei, surra ta ei tohi!“
Nii palus, rätik silme üll,
Kui murtud piibelill.

Sääl äkki nagu tuli
Üks mõte meeli löi,
Kui rabandus see tuli
Ja leegitses: Kas võib?.. Ei või...
Ning kokkud südant sõi:

Üks väärab iga tõve,
Üks surmast päästa võib,
Kuid selle took on rõve:
See rõõvit sakramendi leib,
Mis elu anda võib.

Siis võttis hoiurõivad,
End pühitses, ja aim,
Et teeb, mis piskud võivad,
Sest kirkastus, ei kõikund vaim
Ja sirgus tahtetaim.

Siis kummardus ta alla
Ja suudles haige huult:
Kui oleks tunnud halla
Säält lehvivat ja surmatuult,
Ei hõngu elupuult.

Kuu näitas sarveotsi
Kui loom säält pilvepraost,
Ja naine läks täis trotsi,
Läks hingedõnnistusepaost:
„Ma loobun omast jaost...“

*

Ta kõndis nagu lõksus:
Teed polnud tagasi!
Kas peebulind sääil põksus?...
Miks haaras see ta südant nii?:
Tal oli kaasas süü.

Siis astus alla laeva,
Täis tähti oli öö —
Ja kandis oma vaeva,
Mis oli surund alla vöö;
Ees ootab vägitöö.

Ju kirik valge näitus,
Ja ristil kiikus kukk;
Lai astmestik kuust läitus —
Ja ime! järel' andis lukk!
Kas elu nüüd või hukk?

Sääil sammastikul kõikus
Kuupaiste tontlik laik,
Ja küünla vahavõikus...
Kui kummitaks see pühapaik —
Suus naisel nutumaik.

Kuid Püha Neitsi kuju:
Tal üle valunäo
Käib naeratuse uju —
Kas sirutaks mu poole peo,
Kui teen ma kuriteo?

Ja ristil Lunastaja
Silm peatus naisel soe,
Sest käis kui armukaja:
„Su tänast pattu ma ei loe“...
Siis sai ta hinga toe.

Pitslina valev hõrkus
Nii säras altarilt...
Veel käsi nagu tõrkus,
Et võtta astjalt kate ült:
Sääll hellus Maarjapilt.

Apostlid seisis sirgelt,
Ei pahandust neil näos.
Siis naine kadus virgelt
Ja hoidis armuleiba peos,
Meel tuksus lootuseos.

Ta pages pühakojast
Ja õhetas kui roos,
Ta jooksis vilkam ojust,
Ja kaasas tähed võiduhuos —
Kõik jooksid üheskoos.

Ning jälle astus laeva,
Kus haaras mastipuu,
Kui oleks poole vaeva
Ta jätnud maha kiriku —
Vaid tuikas ajuluu.

*

Sääl äkki taevas tuhmus,
Lõi laotust tormipuhk,
Ja rahvas laeval uhmus,
Kui valkjalt lõkkes lainemuhk
Ja keerles vesituhk.

Ja naine istus lidus,
Kui taplema löi kõu,
Umbsõlme räti sidus,
Kus all tal aaret varjas põu,
Ja palvetas üle jõu.

Ta ära tundsid, harda,
Silmnäo eest kisti põll,
Ja heitsid üle parda,
Sõim kannul suur ja silmejõll —
Siis vaikis marumõll.

Kesk vahtund lainitihu,
Kui puudus jalgel pind,
„Kui oled Kristuse ihu,
Siis päästa ise end ja mind!“
Nii palus hukkuv lind.

Sääl nagu mulla pehmust
Tal oleks tunnud kand —
Juhm suurest rõõmuehmust,
Ta nägi: Maa ta alla pand!
Oo, taeva andeksand!

Ja pinna loksuv kudu
Siis lahkus sedamaid,
Silm läbi uudse udu
Ju nägi noori rohumaid
Ning kaski, remmelgaid.

Ja ilvesheina valgust
Ees, ümber pehme kaar.
Maaailma sünni algust
Jõi sõgestunud silmepaar:
Uus merest sündind saar!

*

All koidu vastse tera
Lõi roosaks puri hahk,
Ja üle laevapära
Siis tungis ürgav hõiskevahk,
Et kõmas trumminahk.

Et oli sündind ime,
Siis kätel laeva kant,
Sai naine, õnnest pime...
N a i s s a a r sai saarel nimeks pand,
Kui sõuti selle mant.

Ju kodukalda luga
Ees hommikpäikest täis,
Sää! torkas naist kui nuga:
Ta nõnda kaugel kodunt käis...
Nüüd miskit kartvat näis.

Kui üle läve sammus,
Tolm tantsis päiksejoas,
Lehm aknast sisse ammus
Ning tuhnis murul värskes roas...
Kuid koolja oli toas.

— — — — —

Kirst keskel, sõuab vene —
Ja naisel kalkvel laud.
Ning kamber esimene,
Mis tugevam kui kivi, raud,
Saab uuel saarel — haud.

SOOLAUL.

Tule, tule

Läbi päikse valge tule.
Sammu metsa sammastest,
Mändide kaares väravast.
Kumisedes võhmastustest
Kutsub, kiusab: kääna kanda,
Toogu alla rabaranda
Sind su ekslev jalgeast.

Ära tule

Kaudu päikse valge tule,
Ära astu mõlgastikku,
Alla ristlaugaste lahe'e,
Nende liusosjade vahele!

Keri, keri,

Keri kaitseks lõnga punast:
Püükmelinnud pandud teele.
Näed neid tardund silmateri?
Näe, musttuhast silmamunast
Nõgimustast kas ei tiku
Soo su poole pööritlema,
Sõrapilgul võõritilema:
Ta su salaja kahetab,
Sinu taibu, selge meele
Sõgeda vastu vahetab.

Tule, tule

Läbi päikse valge tule!
Veikleb vetes vikerkaari,
Kühmub karusammalsaari,
Kobardumas soomurakaid,
Kuldumas kuhjaks sookäbaraid,
Maani sinikate vihud:
Ava suu ja ava pihud!
Kikis puhm jõhvheina kiiri;
Huu! villrohu valgeid hiiri
Pahinaga
Pagemas su ees ja taga
Mööda mätaste tuharaid.

Ära tule:

Pühib päikse valge tule,
Sinu silmist vasevärvi,
Varjutades laukapervi,
Umblohist immitsev roosteilt:
Õhu õõtsub maltsakarva,
Oh mis... hoopis kooljakarva —
Kurvalt klõbistab tiibu kiil.
Kasepojukesi harva..
Soo kui patuse veri täis pahet,
Mis säääl kõik ei määndu, leo,
Mürgimarju lehekuurmeis
Haudub — äkki tuulepeo
Musta vette
Rabab nende punast rahet.

Ära tule, ära tule:

Rabaviha kaldauurmeis
Paksult suitseb nagu takku...
Kehita, kehita vastuhakku,
Kuula taha, vaata ette!
Latikparmude, sääskede saos
Sookael leitsakut higistab,
Tema sünged lelliviskmed
Imalat iiveldust teevad maos,
Omad pikad, valged kiskmed
Südamesse sul pigistab.

Tule, tule!

Kustutaski päikse tule
Armsa õhtu
Liialt leekiv punasuu:
Igas laukas oma kuu!
Ennäe, tähed löövad lutsu,
Kuula! kas see sind ei kutsu...
Päevaelukad tülpimas,
Soonäkk vibujas hülpimas,
See ep ole tavaline:
Hoopis kalasavaline,
Roneline kübar pääs,
Vaade hangub sinijääs,
Paistab vetes valget rinda,
Käänab külgi, hõbekõhtu,
Limast loputab soomusnaba,
Tõstab käsi, kehitab aba:

„Mitte, mitte, säält ei minda . . .
Sia, sia!
Ära küsi, ära hüüa,
Ära põgeneda püüa,
Enelate helmenõõrid
Kõidavad su kederluid,
Püüavad su jalgetuid.“

Ära tule,

Ära siiski, siiski tule,
Ehk küll kuu on pannud tule
Mahedama,
Sulavama
Põõsaste vahele põlema,
Lepitab silma su mõlema,

Soo on sama:

Õisvees soosapp rohetab,
Hobuoblik, soohakas
Puugipaska nõristab,
Kärnalill putukaist kohetab.
Musträhn pilget kõristab,
Valgekonn paterdab lohakas,
Longates kõlgub ta viies koib,
Temap see käib su lehmataras,
Temap see õine piimavaras,
Viimased piisadki udarast rüüpab. —
Kuula . . . mis lomberdab sombust loib!
Kus su manasõnad? Mis jõuad?
Kui too Nägematu hüüpab,
Avades omad härjalõuad?

Tule, tule,

Selge ehatähe tule
Valgus kaasa too varvastel,
Ära kõhkle kahepaikselt,
Ei see üksi udu võngu
Kikaspõõsastel karvastel:
Hukkund hingi ootab vaikselt,
Kes jäänd ilma hauakingust,
Varjuteed kõnnivad sumekat,
Janunevad inimhingust,
Soendavat verihõngu,
Kaeda maisi sugulasi
Kaudu igaviku pilu
Ilmalaste ihuilu,
Mis kui hurmav mänguasi,
Patuse palet jumekat.

Ära tule, ära tule —

Kuu on kurb, et virvatule
Halbilt kepslev sinivägi
Talland surnuks ta tähed-õed,
Säääl nad vees nüüd — kustund sõed...
Kuu ju kurbusest surebki —
Oh, kui must on taevamägi!
Vast ehk keegi sind purebki?
Veehark kargas sääremarja?
Kaän kanda roosilist salvamas?
Vesituhkur väristab harja,
Kärp, koon õieli valvamas.

Sarapuukarva siud on virgund
Keset limukate rongi —
Nendep need rahaaugud ongi —
Kroonid pääs, must keel suust sirgund,
See on kolmeharaline,
Ise mürk on igal harul,
Ise surm on igas varul...
Mine, mine,
Kõik veealused on püsti...

Ära tule,
Ära tule kogunisti.

MERILEHMAD.

Kelle on need hallid veised,
Polegi vist nagu teised,
Meie karja said nad kust?
Nende kõrval kasvult maha,
Sileduselt jäävad taha
Meie joonik, meie must.

Ennäe sarvi! Ennäe lõugu!
Küllap hääd nad piimatõugu!
Udarad ju maani vast...
Peremees noor küsitelles,
Silmitsedes karjas selles:
„Kaasas pole karjalast?“

Pole kaua kaeda vaja:
Rannal magab paimendaja,
Liival karjakott ja lass.
Kummardub mees üle leiu:
„Hurjõh, piiga! Virgu, neiu!
Sinu kari kadumas.“

Tüdruk pühkis silmist une
Ning kui varahommikune
Meri sinas vastu neist;
Nõnda loitis nende rohe,
Et sest noormees kokkus kohe:
Sellist vaadet polnud teist.

Päev ju vaarub õhtu varjus —
„Kust sa pärit, kaunis karjus,
Kõnele, kust siia said?“
„Oh mind! . . . Kaua vist ma magand —
Olen kaugelt vete tagant . . .
Otsiskelin maranaid . . .“

„Õhtu vaibub, öö ju tuleb,
Pimedus kõik majad sulle,
Avat üks vaid sulle paoks,
Säääl, vaat, kus need noored kased . . .
Ning mu laudas leidub aset
Sinu sinikarjale.“

*

Mehel endine kõik lakkas,
Silmapilkmel hoidma hakkas,
Armastama hakkas tend,
Võõrast, kes saand ulualust
— Jättes mõrsja naabritalust —,
Hellemalt kui kaksikvend.

See nüüd kõndis noorikuna,
Põsil õhetusepuna,
Oli õrn ja häbelik;
Talitada karjad kahed,
Kõndis toa ja lauda vahet,
Pikameelne, läbelik.

Juba saadik pulmaõllest
Õnnistust ta puistas põllest:
Karjakasv ja piimaand
Jätsid varju kogu valla;
Kõik sai nagu õnne alla,
Kuhu käe ta külge pann'd.

Piimakambris pütte virnus,
Või ta käe all keerles kirnus
Kollasem kui tukatid,
Nii, et naabrid kahetasid,
Sõnadega pahetasid,
Mõttes teda hukatid:

Ei need sinihallid veised
Ei nad ole nagu teised...
Kaevat kahtlustuste-kaev.
Ning siis kõrval kõige kasu,
Kõige õnne võttis asu
Mehe hinges vahel vaev.

Naine nõnda virk ja hoolik,
Aga miski nagu poolik:
Kaunis küll, kuid kes ta, kust?
Tahtis täitsa püüda lindu
Ning siis võttis süame riudu,
Poetas hellalt küsimust:

„Vaata, naine, käin kui pime,
Kõik mu ümber näib kui ime,
Veidi nagu jube sest
Ammu, kui me ühtusime,
Aga ma ei tea su nime,
Võta ümbert kord see kest.“

„Kas ma pole sinu meele
Järele, miks oma keele
Ässitad mu kallale?
Nõnda oma armupaela,
Mille paanud mulle kaela,
Lased sõber, vallale.

Siis mul pole enam püsi,
Sellepärast ära küsi,
Ära küsi — kahjatsed...“
„Tahan sinu üle võimust:
Lausu, kelle oled hõimust!“ —
„Ära küsi — kahjatsed!“ —

„Ei, kui võtad endalt katte,
Räägid esivanemate
Soost, see enam liidab meid.“ —
„Võta kanda siis see koorem:
Ahti lastest kõige noorem
Olen, olen — merineid...“

*

Mingi võõrastust ja viha
Tundes, päästis oma piha
Uinund mehe kaenla alt,
Nobedalt siis tõstis sääre
Üle selle sängiääre,
Kus ta kate langes talt.

Mingi mälestus lõi põue:
Avas ukse, jooksis õue,
Rutus palmimata juust.
Vaikselt hüüdis: „vissi, vissi!“
Ning siis astus tasapissi,
Tasahilju koplisuust.

Ning need sinihallid veised,
Mis ei olnud nagu teised,
Inimlaste silmelust —
Võttis kõik ta oma hoole
Alla, astus mere poole,
Kadus sinna, tulnud kust.

Nende üle laine sinas,
Aga laudas nukralt inas
Küüdik härg ja mullik must.

VALGE LIND.

Kuulge, kuulge, kuulake: mis koha taevas täis —
Jälle tuleb, jälle tuleb, nagu mullu käis!

Lapimaalt, jah Lapimaalt, kus elab katk ja hall,
Säält ta tuleb laotust mööda laial lohinal.

Kuulake! Kuid kuulmisest te midagi ei näe —
Vaadake, oh vaadake, pea ilmub tema pää.

Hari, oi, mis punane, kui verega see koos;
Valged tiivad väravaina lahti lennuhoos.

Valge on ta, väga valge, ega ole must
Nagu teised kurjad linnud, kes toond pahandust.

Hari punane — kui verest tõmmat kirves see,
Veab mööda pilvealust otse verete.

Jälle laotab oma tiibe valgeid palakaid,
Jälle heidab aplalt alla silmi salakaid.

Jälle meelitab kõik tedred padrikust ja soost,
Koovitajad, vihitajad, pardid pilliroost.

Otsekohe vaikib nende kudr ja armulõõr,
Otsekohe taeva tõuseb nende kirju sõõr.

Ning ta sõuab nende keskel, lubivalge nõid:
Põhja poole piki päevi, piki valgeid öid.

Jälle tuleb nagu mullu — võimas on ta tiib —
Lapimaale, Lapimaale meie linnud viib.

*

„Olen kütt ma üle kümne, kindel on mu lask,
Kuid nüüd aeva purutühjaks jääb mu jahitask.

Sest nüüd panen püssi palge, taevast tõukan ta,
Selle valge pahareti, nii et kõmab maa.“

„On su püssil, on su püssil pihelgane laad,
Kuidas muidu, kuidas muidu kurjast jagu saad?“ “

„Ei, mis püssist, kindel käsi mul ju lapseeast,
Lasen tal ta lummutava musta silma peast.“

„Oled püssi suitsetand sa kaetisrohuga?
Muidu sead end vastimisi suure ohuga.“ “

„Ei, mis püssist — mis nüüd püssist — terav silm on mul:
Varsti lõhkeb paugahtades uhke Lapi kull!“

„Oled armuleiba ambund — kuidas sõandad nii!
Ei su käsi muidu surma sortsi kehha vii.“

„Hoidku pattu!.. mul on muidu hüva jahiõnn,
Eks mu kätt ju tunda saand nii mõni põdrasõnn.“

„Õnn ja käsi — sest ei jatku... On's sul hõbekuul?
Muidu selle pihta laeng su ainult tühi tuul.

Põrkab tagasi kuul teine, tappes ennast sind.
Niisugune, niisugune on see võõras lind.“

„Hõbe kuuli mul ei ole“ ning t'as kasvab jonn,
Pilgu käele lasetab: „mul hõbe sõrmus on...“

*

Viivuks tema tuisupääst käis läbi õnehõõg,
Sest see väike hõbesõrmus oli armulõõg.

Tuli meele sädeledes ühe tunni kild
— Sest see väike hõbesõrmus oli armusild — :

Kuidas kummelist ja kõõmnest lõhnas õine ait,
Valgepäine neid ta ligi liigutusest vait,

Oli nõnda tasane ta kallistuste all,
Viimaks võttis sõrmuse ja sõrme surus tall'.

5*

Nägi veel ta selgeid silmi, kui kaht linaõit... —
Siiski võttis sõrmuse — mu päralt olgu võit! —

Laadis püssi sõrmusega, kõlas väike kõu —
Kuidas äkki nii suurt valu täis on kogu põu!

Tagurpidi langes nurme, rinnas hõbesõõr,
Sellest hilju nirisemas vere punanõõr.

Silmad suleb surija — ta päralt polnud võit!
Võidukamalt lõikab taevast surmalinnu sõit.

RÄNDAV JÄRV.

Oli järv ja kaldal maja,
Majas neitsi naerukaja,
Naerukajas lapseusk.
Ega muidu rõõm ei puhke:
Neitsil armsam oli uhke,
Silmilt — teab mis, juustelt rusk.

Noormees tuli vilistades,
Tüdruk naeru tilistades,
Naeru vastu muigas järv.
Kergitasid oma rõõmu,
Tuulutasid elulõõmu,
Pösel hõiskas verevärv.

Suudlus tuiskas suudluselle —
Hellem, hullem veri kelle?
Kumma süüdlasem on suu?
Mõlemad nad ühte tuju,
Kuni järves nende kuju
Kõigutamas kustuv kuu.

Aga ühel õöl — sest egas
Õnn ei püsi — vaev end segas
Nende rõõmu, tuli tusk.
Vette kukkund kuu kui helmes,
Neitsi silmes, muidu kelmes,
Ebalusse hukkund usk:

„Nüüd sa suurde linna saabud,
Sääl on tüdrukud kui paabud,
Pähe lööb sul nende karm:
Peibutavad litriskaelad,
Ummiskingad, siidipaelad —
Hakkab neisse sinu arm...“

„Lähen küll, kuid mitte lahku,
Sinule ei süda tahku,
Kaasas mul su huultemaik.
Sinule ei truudus kalge,
Ennem kaob see järv me jalge
Ees t, see järv — me lembepaik.“ “

Lahkusid. Nüüd üksipäini
Kõndis neitsi kaldal, jäi nii
Sinna kauaks omapääd.
Murenestest pesi nägu,
Kuulatas, mis kukub kägu,
Kukub — hukatust või hääd?

Iga hommik teda argus,
Nagu oleks sündind vargus,
Järve juure talutas:
Järv kuid sama särav püsis,
Tüdruk häbelikult küsis:
Miks see süda valutab?

*

Ühel ööl vast enne jaani,
Valgust voogas taevast maani,
Maast see taeva voogas taas.
Seda sära, seda sära!
Õõbikud kui endast ära —
Vastu kumas järveklaas.

Kuid siis äkki tasakesi
Hakkab kohisema vesi,
Muutub üsna rahutuks
Ning ei enam ta ei malda:
Voolab juba üle kalda —
Pärani on järveuks.

Just kui saanud alla jalad,
Äratab kõik omad kalad,
Omad tiud ja vetikud,
Kõik nad käsutab ta kaasa,
Lohistades üle aasa
Omi laini-ketikuid.

Läksid kalad, väiksed, suured,
Lahti rebis omad juured
Valuga ka lõmmuleht,
Läksid üle pää ja kaela
Üle laia vesipaela,
Kummalist sai läbi teht.

Ei neist ükski maha jäänud,
Laukad, nõlvakud ja käänud
Puhu taga, puhu ees,
Liivakul ja üle põllu,
Rüsinäl ja päris möllu
Puhu kuival, puhu vees.

Kobas koha, viskles havi
Ikka kaasa hingeldavi
Lõpuste ja oimega
Orust üle seitsme kingu,
Läbi mitme salalingu —
Tulid lõpuks toime ka.

Särahtelles särg ja viidik,
Sinitiivuline siidik
Ühes lendas vesikiil,
Ainult kalmused ja kõrkjad
Tühjust varjama jäid tõrkjad,
Neid ei valland rännuuil.

Viimaks põgenemast lakkas,
Kokku korjama end hakkas,
Sõõriks sulgus rändav vool,
Laius, süüvus mahulikuks,
Taandus jälle rahulikuks;
Iga elukas kui nool

Puges oma laine alla,
Kõik, mis olnud pilla-palla,
Jälle korras, jälle koos
Kõik, kes jõuetuks end sõitnud;
Jälle põhja juured köitnud
Väsinuna vesiroos.

Nõnda järv see unne roidus,
Kuni teretavas koidus
Helises veest roosivärv;
Nagu oleks ajast aega
Terenduva taeva laega
Seisnud paigal siin see järv.

*

Hommikul, kui hargnes agu,
Kambris unest saadud jagu,
Tuli eit, ja tuli taat,
Ehmund käisid mööda perve:
Järve pole! Pole järve!
Kuival võrgud, purre, paat...

Läinud kõigi kaladega,
Meie toidupaladega!
Loogus maas veel hein ja taim...
Rohus siin-säääl mõni soomus,
Raisus kuival väike loomus:
Mõni koolnud kiisamaim.

Ema hädaldas ja isa
Sülitas ning kisas lisa —
Tüdruk, teistest õnnetum,
Seisis silmad hirmuvalla,
Hääle jäädes valu alla
Kinni — seisis jäik ja tumm.

Sellest rängast hingemarust
Kadus selgus tema arust,
Igaveseks kahvatas;
Sõelus mälestuste-ivi,
Südames suur vaevakivi,
Päevad, õöd neid jahvatas.

Oli järv ja kaldal maja,
Majast kadund naerukaja,
Vaikind, lasub lein ja tusk,
Egas muidu lein ei puhke,
Kui ei peta armsam uhke,
Silmilt — teab mis, juustelt rusk.

SISUKORD

	Lhk.
Porkuni preili	7
Nahakaupleja Pontus	14
Lapsehukkaja	19
Ebajalg	23
Vahetet laps	26
Kotermann	38
Tuudaimimarjad	40
Naissaare sünd	46
Soolaul	53
Merilehmad	59
Valge lind	65
Rändav järv	69

MARIE UNDERI

LUULETUSTE

KOGUD

EELÕITSENG (1904—1913) II trükk.

SONETID (1912—1917) III trükk.

SININE PURI (1917—1918) III trükk.

VERIVALLA (1919—1920) II trükk.

PÄRISOSA (1920—1922).

HAÄL VARJUST (1923—1927).

RÕÕM ÜHEST ILUSAST PÄEVAST (1923 — 1927).

ÕNNEVARJUTUS (1927—1929).

*

VALIK SAKSA UEMAST LÜÜRIKAST

(KOGU TÕLKEID)

*

ELEKTITAJ VERSAĴOJ (Esperantokeelne valik
kaheksast kogust HILDA DRESENI tõlkes).

Al 929
Under

HIND: 3 KROONI